

SEÇİMLERE BAKIŞ AÇIMIZ

Seçimler, her zaman, günün politik güçler durumunun bir göstergesi olur. Ne kadar serbest, kısıntısız şartlar altında yapılırsa o ölçüde gösterge niteliği belirginleşir. Türkiye'deki 1975 güz seçimlerinin bu niteliği, içinde bulunduğumuz dönemin özelliği dolayısıyla, daha da önem ve anlam taşımaktadır. Ayrıca bu seçimler, toplumsal güçlerin, iktidar düzeyinde, bugün gerici, faşist güçler lehine olan dengelenmesini değiştirme aracı da olabilir.

Türkiye'de egemen sınıflar, hep Batılı demokrasileri örnek alma iddialarına ve Batı kapitalist dünyasıyla bütünleşme, Batılı ülkeler topluluğunun bir üyesi olma çaba ve özlemlerine karşın, Batı demokrasileri ölçülerinde bir "çoğulcu demokrasi"yi gerçekleştirmeye hiç bir zaman yanaşmadılar. İç ve dış etkenlerle 1940'lar ortasında çok partili rejime geçildiğinde, bu, sadece, sağ partilerle, burjuva partileriyle sınırlı bir "çoğulcu demokrasi" oldu. Oysa 20. yüzyılda "Batı demokrasi"leri artık, sermaye'nin karşısında emek'in, burjuva partileri karşısında işçi ve emekçi sınıflar partilerinin yer aldığı, iktidar için mücadele ettiği ve "çoğulcu demokrasi" çerçevesi içinde sınıf güçleri dengelenmelerine göre seçim sonuçlarının belirlendiği ve iktidarın biçimlendiği toplumlardır. İşçi sınıfı partilerinin serbestçe örgütlenip ülkenin siyasal yaşamında yer almadığı, burjuva ideolojisinin karşıtı işçi sınıfı ideolojisinin serbestçe öğrenilip öğretilmediği, kapitalizme karşı sosyalizm önerisinin açıkça savunulmadığı bir Batılı demokrasi artık yoktu ve düşünülemezdi de. Türkiye burjuvazisi ve müttefikleri ise burjuva demokratik gelişime ters düşen tutumunda direndi durdu, halâ da direniyor.

Ne, var ki, toplumların nesnel gelişme yasaları ve bunların zorunlu sonuçları egemen sınıfların tutum ve uygulamalarıyla sürgit bastırılmaz ve önlenemez. Türkiye kapitalistleştiççe, kapitalist gelişmenin temel yasaları burada da işledi ve sonuçlarını vermeye başladı. Bu yasalardan biri, kapitalizmin burjuvazi ile birlikte, onun karşıtı işçi sınıfını da aynı zamanda yaratması ve güçlendirmesiydi. Toplum yapısındaki bu gelişme sonucudur ki, burjuvazi ve müttefikleri sınıflar işçi sınıfına sendikalaşma ve grev hakkını, giderek politik örgütlenme hakkını kısıtlı ölçüde de olsa tanımak zorunda kaldı. Ve 1961-71 arasında Türkiye, tarihinin görel olarak en demokratik ve özgürlükçü dönemini yaşadı. Burjuvazi ve müttefikleri gelişmelerden ürktü. 1961 Anayasası altında, TİP niteliğinde bir partinin kurulup gelişebileceğini, sosyalist yayınların o denli bollaşıp yayılacağını burjuvazi hesaplamamıştı. Alt yapıdaki gelişmeler üst yapıda çiçek açmış, meyve vermişti. Bunun tarihsel, toplumsal gelişme yasaları zorunluluğu olduğunu burjuvazi nerden bilecekti?

1961-71 döneminin daha ilk yıllarından işçi ve emekçi kitlelerdeki ve sol kanattaki bu gelişmeleri engelleme, durdurma girişimleri başladı. Dönemin son yıllarında artarak yoğunlaştı. Kapitalist gelişme de bir dar boğaza gelip saplanmıştı: Kaynak yetersizliği, pazarlama zorlukları. Ve de bu sıkışık durumda, işçi ve emekçi kitlelerin

yükselen ekonomik ve politik talepleri, bu talepler doğrultusunda hareketliliği. Bu durum, burjuvazinin, zaten kısıtlı olan demokratik özgürlükleri daha sınırlamak, rafa kaldırmak kararlılığını güçlendirdi.

12 Mart döneminde burjuvazinin istediği bir ölçüde oldu, yani uygulamalar o yönde oldu; ama ne işçi ve emekçi kitleler, ne sol akımlar yok edilmek şöyle dursun, ürkütülüp sindirilemedi bile. Tüm baskılara, işkencelere rağmen yine de tam boy, açık, sürgit bir faşist rejim temellendirilemedi. Burjuvazi o denli güçlü ve kararlı değildi. TİP kapatıldı ama, ortanın sol'u CHP'ye dokunulamadı ve CHP 12 Mart dönemi şartlarında lider değiştirerek "ortanın solu"ndan "demokratik sol"a yöneldi. Seçimler zamanında yapıldı.

Bununla beraber burjuvazi, 1971 öncesine dönmemekte kararlıydı. Anayasa ve diğer kanunlar değiştirilmiş, demokratik özgürlükler daha da kısıtlanmıştı. Sol, yasal ve yasa dışı baskı ve şiddet yöntemleriyle sindirilip kontrol altında tutularak, sağcı partilerle sınırlı bir demokratik parlamenter rejim görünümü sürdürülecekti. Burjuvazi için bu subjektif bir seçenek olmaktan da öte nesnel bir zorunluluktu. Dışa bağımlı, dar boğazlara saplanmış, bunalımı derinleşen yerli kapitalizm ve onun çerçevesinde kendi iktidarını burjuvazi ancak bu şartlarda sürdürebilirdi. Anti-demokrasi yapısal nedenlerden doğuyordu.

Ne var ki, toplumsal gelişme yasası 12 Mart döneminde de işlemişti. Bu dönemden işçi sınıfı ve emekçi kitleler, bir bölüm gençlik ve aydınlar, daha bilinçlenmiş, bilenmiş çıktılar. Kitleler daha sola kaymış, radikalleşmişti. Yasal ve siyasi üst yapı daralırken, geriletilirken, sosyal yapı, kendi nesnel yasallığı uyarınca, ileriye gitmişti.

Sermaye-emek çelişki ve çatışması da, daha duru ve belirgin olarak açığa çıktı. Alt yapı ile üst yapı, sermaye ile emek çelişkileri politik ve sosyal düzeyde, çok güçlü biçimde, demokrasi anti-demokrasi mücadelesi olarak belirmektedir. Alt yapı üst yapıyı genişlemeye, özgürleşmeye zorlamaktadır. İşçi sınıfı ve emekçi kitleler ekonomik, sosyal, kültürel talep ve istemlerini gerçekleştirebilmek için demokratik hak ve özgürlüklerine tam sahip olup ülke siyasi yaşamında etkin rol oynayabilmek, iktidarı etkilemek ve alabilmek istemektedirler. Gerçekten de bu zorunludur. İşçi ve emekçi kitlelerin serbestçe örgütlenebilmesi, üst düzeylerde bilinçlenebilmeleri, etkin bir siyasi güç haline gelip toplumu sosyalizm doğrultusunda ilerletebilmeleri için demokratik hak ve özgürlükler sorunu siyasi gündemin ivedi birinci maddesidir.

12 Mart döneminin vurduğu darbeden sonra işçi ve müttefiki emekçi sınıfların siyasi hareketinin örgütlenmesi henüz ilk evresinde olduğundan, demokrasi - anti-demokrasi mücadelesi bugün, seçime katılan partiler düzeyinde, MC-CHP özellikle de, AP-CHP mücadelesi olarak baş vermektedir.

MC, büyük burjuvazinin, tekellerin ve diğer en gerici kesimlerin odaklaştığı cephe ve MC hükümeti bu güçler koalisyonunun iktidarı, kitlelere karşı vurucu aracıdır. Ve de Amerika'nın, bizdeki iktidar yarışında üzerine oynadığı attır. Türkiye'de iktidarın belirlenmesi konusunda emperyalizm, özellikle ABD, bir iç faktördür. Onun için bu seçimler, toplumsal ve siyasi güçler dengesinin bir göstergesi olmaktan da öte, bu dengeyi demokratik güçler lehine değiştirme aracı olabilir,

olmalıdır da. MC oyları ve onun içinde de AP oyları geriletilmelidir. AP, cephe ortaklarının tabanını kaydırarak 1973'e kıyasla oylarını artırabilir, ama bu artış CHP oylarından fazla olmamalıdır. Olmazsa, AP gerilemiş demektir. MC oylarının ve onun içinde AP oylarının CHP'ninkilere kıyasla gerilemesi MC hükümetinin iktidardan çekilmesi şartlarını oluşturabilir. Her şeye rağmen MC hükümeti iktidarda kalmakta dirense bile, seçim referandumunu kaybetmiş, kitlelerden "Hayır" cevabı almış bir hükümet, gücünü yitirmiş, sallantıda bir iktidar olur. MC'yi geriletmek, güçsüzleştirmek, iktidardan çekilmeye zorlamak tüm sol, demokratik güçler, örgütler ve kişiler için diğer bütün mülahazaları, ihtiraz kayıtlarını aşan birinci görevdir.

Bugün Türkiye'de demokratikleşme, ustranın keskin ağızı üzerinde. Ustra, ha kesti, ha kesecek. Ustrayı körleştirmek, uzaklaştırmak gerek. Elbette iş bununla bitmeyecek, sorun çözümlenmeyecek. Ama ivedi, güncel ilk adım budur.

Bu seçimlerde CHP'ye oy verilmesi önerimiz yukarıda bu yaptığımız bu tahlillere dayanıyor, yoksa CHP'ye umut bağladığımızı değil. CHP iktidara gelse ne yapar, ne yapmaz; istese de, neleri, ne kadar yapabilir o ayrı bir konu.

CHP kuşkusuz bir burjuva partidir. CHP iktidarında, Türkiye yine emperyalist - kapitalist dünya ilişkileri içinde kalacak, dışa bağımlı kendi geri kapitalizmini sürdürecektir ve kapitalizmle birlikte onun egemen sınıfı burjuvazinin ekonomik ve politik iktidarı da özünde sürecektir. İktidarın biçiminde, işçi ve emekçi kitlelere tavizlerde, değişiklik olacaktır, eğer CHP sözünde durursa, veya durabilirse. Hatırlamak gerekir ki, çoğulcu demokrasi de, faşist rejim de, burjuvazinin değişik koşullarda uyguladığı iktidarını yürütme biçimleridir. Her ikisi de kapitalizmin politik üst yapı olgularıdır. Ama, ekonomik sistem ve sınıf iktidarı açısından her ikisinin özünde aynı olması, nasıl bunlar arasındaki farkları küçümsemeye cevaz vermiyorsa, tersine bugün bütün dünyada faşizme karşı tüm demokratik güçlerin mücadelesi yürütülüyorsa, aynı mantık ve gerçekçilikle CHP'yi ve olası CHP iktidarını MC partilerinden ve iktidarından ayrı tutmak gerekir.

CHP konusunda ikinci önemli nokta, son dönemde bu partinin, bir küçük burjuva reformcu partisi kimliği kazanma çabası içinde oluşudur. Savunduğu fikirler, ileri sürdüğü önerilerle CHP, kapitalizm çerçevesi içinde ve burjuvazinin ekonomik ve politik gücünün temeline dokunmadan, emekçi kitleler yararına bir takım tavizler koparmayı, değişim ve gelişimler sağlamayı öngörmektedir. Parti, "Halkla bütünleşme" sloganı altında dayandığı sınıfsal tabanı emekçi kitlelere doğru genişletmeye çabalamaktadır ve bunda bir başarı sağlamış görünmektedir. Egemen sınıfların kimi kesimleriyle ilişkiler sürmektedir; bu sınıflardan kişiler parti kadrolarında yer almaktadır, ama partide "demokratik sol"u benimsemiş genç, radikal, yeni kadrolar ve yeni bir parti tabanı da vardır. Bu iki kesim arasında parti içi iktidar mücadelesi sürmektedir. Burjuvazi, genellikle, CHP'deki bu yeni gelişimden ürkmek ve ona karşı çıkmakla beraber, kimi kesimleri ve kişileri CHP'yi kendi iktidarı için ikinci bir alternatif olarak görmeye başlamışlardır. Batı'da sosyal demokrat partiler ve iktidarı o ülkeler burjuvazilerinin yeğ tuttıkları birinci seçenek değildir. Gelecekteki tutucu partiler ekonomik sorunlar ve kitlelerin istek ve baskılarıyla başa çıkamaz duruma düşüklerinde, sınıf iktidarlarını sürdürebilmek için kabullendikleri ve kullandıkları politik araçlardır. Türkiye'de de bu eğilim başgöstermiştir, CHP,

burjuvazi tarafından bir iktidar alternatifi olarak görülmeye başlanmıştır. Burjuvazi tam boy açık faşizme gitmeden önce veya gitme gücünü bulamadığı durumlarda iktidar biçimini şartlara göre biçimlendirir.

İşçi ve müttefiki emekçi sınıfların bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm hareketi açısından CHP'deki bu yeni gelişim olumlu karşılanır; hareketin bağımsızlığını korumak, işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin CHP reformculuğuna kapılanmalarını önlemeye çalışmak şartıyla. İnönü'nün ortanın solu sloganı ve politikasını, o zaman kendisinin açıkladığı üzere, "memleket sola kayıyordu, bunu önlemek lazımdı" gerekçesiyle ortaya attığını ve Ecevit'in aynı görüşü Ortanın Solu kitabında "sola duvar çekmek" biçiminde işlediğini unutmuyoruz. Bugün de Ecevit, "Komünizmi CHP önler" derken, aynı görüş ve niyeti, yani gerçek sol gelişmeleri anti-komünizm kalkarıyla önleme ve engelleme niyetini dile getirmektedir. Zaten bütün dünyada sosyal demokrat nitelikteki partilerin toplumsal işlevi işçi sınıfı hareketini sosyalizm doğrultusundan saptırmaktır.

CHP'nin kimliği özetle bu olmakla beraber, bugün toplumsal mücadelenin baş verdiği uç, demokrasi-anti-demokrasi çatışması olduğundan CHP, MC partileriyle bir torbaya konamaz ve MC'nin geriletilmesi için CHP'ye oy vermek gerekir. Seçimlerde CHP'ye oy verilmesi önerisi işçi sınıfı hareketinin bağımsızlığını zedelemek, onu CHP'nin kuyruğuna takmak değildir. Bu taktik bir sorundur. Ve taktikler daima, hangisi "işçi sınıfının ve müttefiki emekçi kitlelerin toplumu bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm doğrultusunda ilerleten hareketinin önündeki engelleri kaldırıcı veya zayıflatıcı bir etki doğurabilir, hareketin bir adım, bir basamak daha ileri götürülmesine yardımcı olur" kıstasına göre saptılır. Bu saptama gönlümüzün arzuladığına, soyut, teorik açıdan olması gerekene göre değil, teorinin çerçevesi içinde, somut nesnel şartlara, imkânlarla göre yapılır. Bugün sosyalist hareketin hemen önündeki birinci engel MC iktidarı, onun emperyalizmle uyumlu anti-demokratik baskı ve şiddet uygulamalarıdır. Seçimler bu engeli kaldırmanın veya zayıflatmanın aracı olabilir, aracı haline getirilmelidir. Bu ise, MC, özellikle AP oyları karşısında CHP oylarının artırılmasını gerektirir.

Yürüyüş, Sayı 26, 7 Ekim 1975